
ЩОДО ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ В УКРАЇНІ

Виступ голови Центрального комітету профспілки
працівників НАН України А.І. Широкова

Звітна доповідь про діяльність Академії в 2011 р. свідчить, що наукові установи та відділення наполегливо працювали над вирішенням статутних завдань. Також можна позитивно оцінити діяльність у звітному періоді Президії та керівництва Академії, які доклали всіх зусиль, щоб створити умови для проведення цільових наукових досліджень. Це було надзвичайно складно робити в умовах, коли мінімальні потреби НАН України були враховані в Держбюджеті 2011 р. лише на 64,5%.

Якщо взяти такий соціальний аспект діяльності Академії, як оплата праці, то є підстави стверджувати, що НАН України була фактично дискримінована порівняно з іншими бюджетними установами та головними розпорядниками бюджетних коштів. Приклади для такого твердження більше ніж красномовні.

У 2011 р. у бюджетній сфері декілька разів підвищувалася тарифна ставка першого роз-

ряду і відповідно заробітна плата працівників: сумарно за рік на 11,7%. Це не торкнулось Академії наук, у якій фонд оплати праці збільшився всього на 2,7%, тоді як навіть офіційний індекс інфляції становив 4,6%. Такою є справжня ціна фальшивого лозунгу: «зробимо життя кращим уже сьогодні».

У цих умовах Президія НАН України і ЦК профспілки зайняли узгоджену позицію щодо першочергової стовідсоткової та своєчасної виплати заробітної плати працівникам галузі і стипендій докторантам та аспірантам, але виправити ситуацію кардинально було неможливо. Сумарно найважливіші бюджетні програми фундаментальних і прикладних досліджень, де, власне, і концентрується фонд оплати праці з нарахуваннями, були меншими за аналогічний обсяг 2010 р. на 45,3 млн грн.

Що ж фактично відбувалося? Посадові оклади зростали в Академії, як і в усій бюджетній сфері, але головним чином за рахунок часткового зменшення доплат і надбавок, що передбачені нормативними актами. Заробітна плата збільшилася лише на жалюгідні 2,7%. Середня заробітна плата наукових працівників за 2011 р. становила 3281 грн, що на 731 грн менше за аналогічний середній показник у Києві. Багато установ були змушені повернутися до, здавалося б, давно подоланої ганебної практики 90-х років — відпусток без збереження зарплатні або запровадження режиму неповного робочого часу.

У цьому році стан справ не зазнав істотних змін на краще. Видатки для НАН України в

Державному бюджеті на 2012 р. збільшені, але не в тому обсязі, який би враховував заплановане на поточний рік зростання на 19% зарплатні (посадових окладів) працівників бюджетної сфери в період з 1 грудня 2011 р. по 1 грудня 2012 р. (704 грн : 839 грн).

Перед остаточним голосуванням закону в парламенті, на жаль, виявилися недостатніми зусилля Президії і профспілки НАН України щодо збільшення фінансування НАН України, зокрема видатків, необхідних на оплату праці.

Зважаючи на розуміння з боку керівництва Комітету з питань бюджету Верховної Ради і відповідне доручення прем'єр-міністра М.Я. Азарова, в нас були певні сподівання. Проте провладна більшість, врешті-решт, проштампувала бюджет, що відтворює всі проблеми попереднього року.

Підрахунки показують, що необхідний фонд оплати праці бюджетних наукових установ і організацій Академії в цілому не забезпечений на 10–11%, що становить 267 млн грн.

Застосовуючи залишковий підхід до фінансування провідної наукової установи держави, влада фактично підштовхує Академію до скорочення, хоча ні передвиборча програма Президента України В.Ф. Януковича, ні програмні засади Партії регіонів та її сателітів, які сьогодні утворюють владну піраміду, не передбачали такого розвитку подій.

На науку грошей хронічно не вистачає, а в цей час фінансово накачують м'язи Генеральна прокуратура, СБУ, МВС та інші силові відомства, про що свідчать наведені в таблиці цифри асигнувань з Державного бюджету (у млн грн).

Відомство	2010 р.	2012 р.	Приріст у %
Генеральна прокуратура	1216,36	2476,40	103
СБУ	2322,01	3129,12	35
МВС	9678,95	12667,75	31
НАН України	2193,00	2438,97	11

Складається враження, що Україна перетворюється на поліцейську державу. Чим же прославилася Генпрокуратура, бюджет якої за 2 роки панування нинішнього режиму зріс на 103%?! Можливо, неухильним контролем за дотриманням громадянських прав і свобод, верховенства права, виконання законів? Ні. У цьому немає її заслуг. Вона більше відома репресіями проти лідерів опозиції та обслуговуванням владних інтересів. Те ж саме можна сказати і про українських «лицарів плаща», які скотилися до того, що нишпорять академічними інститутами в пошуках міфічних шпигунів і «борються» з корупцією, викликаючи на допит учену раду одного з наших інститутів. Хоча їм добре відомо, як і куди шелестять мільярди гривень і доларів, оминаючи державний бюджет, а також те, що з державної скарбниці деривають астрономічні кошти.

Зважаючи на викладене, пропоную, щоб у постанові Загальних зборів були відображені такі проблеми:

1. Нагальна необхідність урахування пропозицій НАН України щодо збільшення її асигнувань, у т.ч. і 267,6 млн грн на оплату праці, під час внесення змін і доповнень до Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік».

2. Звернення до всіх владних інституцій з вимогою поетапного наближення фінансування науки до законодавчо визначеного рівня.

3. Відновлення престижу наукової праці та її достойної оплати.

4. Усунення дискримінаційних обмежень під час призначень «наукових пенсій».

Це ті питання, над вирішенням яких постійно працюють Президія НАН України і ЦК профспілки. І бажано, щоб вони були підтверджені також і авторитетом найвищого зібрання Академії.

Шановні колеги! У кінці травня відбудеться V з'їзд нашої профспілки. Зараз проходять звітно-виборчі конференції регіональних організацій. Настрої, які панують на них незалежно від того чи це Донецьк, Дніпропетровськ, Харків, Одеса, Львів, чи

Київ, можна охарактеризувати таким чином: обурення ставленням влади до науково-технічної сфери і НАН України та зростання протестних настроїв. Люди більше не вірять у брехню найвищих посадових осіб держави про наміри впроваджувати інноваційну модель розвитку, коли науковий та інтелектуальний потенціал науки перебуває на межі виживання.

Шановний Борисе Євгеновичу! Наукова громадськість очікує від керівництва Академії, авторитетних учених, академіків і членів-кореспондентів, людей, яких знають, цінують і поважають у світовому науковому співтоваристві, більш рішучих дій, які б свідчили, що Ви не бажаєте миритися з тим принизливим становищем, у якому перебуває вітчизняна наука.

Про необхідність таких скоординованих кроків було досить принципово сказано і на останньому пленумі ЦК профспілки 22 березня цього року.

Шановне зібрання! У рік парламентських виборів ми повинні зайняти активну громадянську позицію. Це означає, з одного боку, належним чином оцінити «заслуги» ниніш-

ньої влади в поглибленні проблем науки й Академії, а з другого — домагатися включення в передвиборчі програми політичних партій положень і зобов'язань щодо визначальної ролі науки та її реальної підтримки.

Досвід останніх років переконливо свідчить про необхідність створення в структурі нового парламенту окремого Комітету з питань науки і наукомістких технологій (за аналогією з РФ). Надзвичайно важливо, щоб до його складу потрапили відомі вчені НАН України, як це було в 90-ті й на початку 2000-х років. Правда, зробити це дуже непросто, оскільки науковцям тяжко конкурувати з товстосумами і криміналітетом, які можуть купити і місця в партійних списках, й окремі мажоритарні округи.

Шановні колеги! З історії відомо, що зброя селян — вила, пролетаріату — булженик, а науковців — мабуть, інтелект. Тож давайте активно і повсякчас застосовувати цю нашу зброю, помножену на згуртованість і солідарність у відстоюванні наших інтересів та майбутнього науки, а отже, і нашої Батьківщини.